

УДК 338.48-6:502/504+640.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2023-2-6>

**Ковальчук Ірина Василівна**

доктор філософії,

старший викладач кафедри готельно-ресторанної справи та туризму,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-6867-1500

## КОНЦЕПЦІЯ ЕКОГОТЕЛЮ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

*Актуальність теми полягає в тому, що на сьогодні дедалі більше зростає потреба у сталому розвитку та збереженні навколишнього середовища. Екоготелі стають популярними серед туристів, які полюбляють природу і шукають нові локації, не завдаючи при цьому шкоди природному середовищу. Екоготелі розташовуються у різноманітних природних місцинах, а їхнє спорудження і подальше функціонування направлене на збереження навколишнього середовища. Екоготелі перетворюються на інноваційні центри реалізації сталих практик, зокрема починають використовувати енергію відновлюваних джерел і запроваджувати системи збереження води та управління відходами.*

*Метою дослідження є визначення інноваційних трендів ведення готельно-ресторанного бізнесу на прикладі застосування концепції екоготелю, популяризація екотуризму та стимулювання використання інноваційних трендів у розвитку готельно-ресторанного бізнесу.*

*Методами дослідження є аналітичний, порівняльний, графічний і статистичний методи, а також методи аналізу, синтезу та узагальнення.*

*Дослідження дозволило провести аналіз концепції екоготелю як інноваційного тренду у розвитку готельно-ресторанного бізнесу. Розглянуто вплив екологічної свідомості споживачів на вирішення екологічних проблем і зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, який здійснюють об'єкти готельної індустрії. Проаналізовано поняття "екоготель", його ключові характеристики та переваги. Досліджено важливі аспекти сталого розвитку, зокрема використання відновлюваних джерел енергії, водозбереження, зменшення викидів та мінімізацію впливу на природне довкілля. Подано характеристику основних принципів створення та функціонування екоготелю (використання енергоефективних технологій і відновлювальних джерел енергії, відсутність викидів шкідливих речовин об'єктами готельної індустрії у довкілля та ін.), його особливостей і переваг, а також висвітлено приклади успішної реалізації даної концепції у сучасному суспільстві. Вивчено способи зменшення негативного впливу готелів на довкілля та різноманітні інноваційні підходи до забезпечення сталості, ефективності енергоспоживання і впровадження нових технологій в будівництво та функціонування інфраструктури. Представлено основні переваги та виклики впровадження концепції екоготелю, а також зацентовано увагу на важливості збалансованого підходу до сталого розвитку готельно-ресторанного бізнесу в контексті збереження навколишнього середовища і задоволення потреб сучасних споживачів. Також наведено приклади успішно реалізованих проєктів із застосуванням концепції екоготелю. Ці ідеї є корисними для готельних і ресторанных підприємств, які розглядають впровадження принципів екологічної спрямованості у свої бізнес-процеси, цікавляться інноваційними тенденціями у галузі та бажають зробити свої підприємства екологічно стійкішими та привабливішими для екологічно свідомих клієнтів.*

**Ключові слова:** екоготель, екологічна сертифікація, екологічне маркування, навколишнє природне середовище, індустрія гостинності, готельно-ресторанний бізнес, готель.

## THE CONCEPT OF AN ECO-HOTEL AS AN INNOVATIVE TREND IN THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

**Kovalchuk Iryna Vasylivna**

PhD, Senior Lecturer of the Department

of Hotel and Restaurant Business and Tourism,

National University of Life and Environmental Studies of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-6867-1500

*The relevance of the topic lies in the growing need for sustainable development and preservation of the environment. Eco-hotels are becoming popular among tourists who love nature and are looking for new vacation locations without harming the natural environment. Eco-hotels are located in various natural areas, and their construction and further operation is aimed at preserving the environment. Eco-hotels are turning into innovative centers for the implementation of sustainable practices, in particular, they are starting to use energy from renewable sources and introduce water conservation and waste management systems.*

*The purpose of the study is reduced to the level of awareness of tourists regarding the issues of sustainable development, popularization of ecotourism and stimulation of the use of innovative trends in the development of the hotel and restaurant business.*

*Research methods are analytical, comparative, graphic and statistical methods, as well as methods of analysis, synthesis and generalization.*

*The study facilitated an exploration of the concept of an eco-hotel as an innovative trend in the development of the hotel and restaurant business. The impact of consumers' environmental awareness on addressing environmental issues and minimizing the negative impact on the environment by the objects of the hotel industry is examined. The concept of "eco-hotel", its key characteristics and advantages are analyzed. Important aspects of sustainable development, including the use of renewable energy sources, efficient water usage, emission reduction, and minimization of the impact on the natural environment, were studied. The main principles of the creation and operation of an eco-hotel (use of energy-efficient technologies and renewable energy sources, absence of emissions of harmful substances by lodging industry objects into the environment, etc.), its features and advantages are described, as well as examples of successful implementation of this concept in modern society. Methods of reducing the negative impact of hotels on the environment and various innovative approaches to ensuring sustainability, efficiency of energy consumption and the introduction of new technologies in the construction and operation of infrastructure have been studied. The main advantages and challenges of implementing the concept of an eco-hotel are presented. The importance of a balanced approach to the sustainable development in the field of hospitality within the framework of environmental protection and meeting the needs of modern consumers is emphasized. The examples of successfully implemented projects using the eco-hotel concept are presented. These ideas are useful for hotel and restaurant entrepreneurs who are considering implementing the principles of environmental orientation in their business processes, are interested in innovative trends in the industry and want to make their enterprises more environmentally sustainable and more attractive to environmentally conscious customers.*

**Key words:** eco-hotel, environmental certification, ecological labeling, natural environment, hospitality industry, hotel-restaurant business, hotel.

**Постановка проблеми.** Тренди на посилення уваги до екологічних складових набувають дедалі більшої популярності як в індустрії гостинності, так і в сфері послуг загалом. Охорона та раціональне використання компонентів природного середовища, зменшення ступеня антропогенного навантаження на нього і збереження природного різноманіття є обов'язковим сегментом діяльності всіх галузей економіки загалом та сфери туризму і рекреації зокрема на геопросторових рівнях країни, області, району чи міста.

Світове товариство дедалі більше виступає за розвиток екоспрямованості підприємств, у тому числі в індустрії гостинності. Важливими об'єктами в цій сфері є готелі. Вони мають різну кількість відвідувачів і чинять суттєвий вплив на екосистеми. Тому без дбайливого ставлення до природи подальше функціонування об'єктів готельно-ресторанного бізнесу ускладнюватиметься з кожним роком, а з часом ці об'єкти ставатимуть менш привабливими і зазнаватимуть збитків, якщо продовжуватимуть екологічно небезпечний тиск на природне середовище.

Зважаючи на світовий досвід розвитку готельно-ресторанного бізнесу, варто зазначити, що екоспрямованість готелів є конкурентоспроможним фактором ведення бізнесу, який дозволить збільшити не лише кількість відвідувачів, а й обсяг прибутку. Високорозвинені країни світу вважають, що розвиток об'єктів індустрії гостинності можливий саме з позиції екологічності.

В Україні екоготелі є досить популярними засобами розміщення серед туристів, оскільки країна має як природні, так і технологічні ресурси для популяризації цього типу готелів. Проте на сьогодні найбільшою проблемою українських екоготелів є отримання екологічного сертифікату. Адже український бізнес недостатньо спрямований на дотримання норм екологічності та отримання відповідних сертифікатів – еколейблів.

Варто наголосити на тому, що екологізація готельно-ресторанного бізнесу – це ще й хороший спосіб покращити стан здоров'я рекреантів і туристів. Адже натуральні, органічні, екологічно чисті продукти харчування здійснюють позитивний вплив на здоров'я приїжджих, а наявність якісних готелів на озелених, екологічно чистих територіях сприяє оздоровленню і відпочинку туристів та підвищенню популярності цих об'єктів.

На сьогодні розвиток готельно-ресторанного бізнесу можливий за рахунок розроблення нових стратегій розвитку бізнесу, які мають базуватися на принципах екологічності, зокрема високому рівні надання послуг, екологічній спрямованості розвитку закладів готельно-ресторанного бізнесу, їх сучасному оснащенні, екологізації інфраструктури і послуг та використанні інноваційних технологій. Базуючись на цій ідеї, розглянемо екоготелі як інструмент інноваційного розвитку готельно-ресторанного бізнесу в нашій державі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Тенденція на створення екоготелів стає досить популярною, оскільки дозволяє зменшити негативний вплив людської діяльності на навколишнє природне середовище. Екоготелі споруджуються у всьому

світі, оскільки на ці заклади розміщення постійно формується попит у туристів і приїжджих.

Аналізуючи останні публікації у сфері готельно-ресторанного бізнесу, зокрема екоготелів, варто зазначити, що основний акцент був зроблений на вивченні основних тенденцій популяризації екоготелів у світі (Лебедева О. та Єрмолова Є., 2017 р.) [1], ключових аспектів екологізації об'єктів готельно-ресторанного бізнесу (Ганич Н. і Гаталяк О., 2018 р.) [2], економічних складових екологізації закладів гостинності в регіоні (Зубехіна Т., 2022 р.) [3], інноваційних заходів у сфері світового готельного господарства (Камушков О., Ткач В. і Язіна В., 2019 р.; Паньків М. і Липовий Д., 2022 р.) [4, 5], впливу екологічної сертифікації на рейтинг готелів (Терещук Н., 2022 р.) [6], досвіду використання інноваційних технологій у діяльності готельно-ресторанних підприємств (Максименко О. та Красножон С., 2020 р.; Лисюк Т., Терещук О. та Пасічник М., 2022 р.; Кіш Г., Лютак О., Баула О. та Баула В., 2023 р.) [7, 8, 9, 10], основних принципів екологізації об'єктів готельно-ресторанного бізнесу (Терещук Н., Транченко Л., і Шашеро М., 2023 р.) [11] і методики розробки концепції та проектування екоготелю (Титомир Л., 2021 р.) [12]. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання досконалості критеріїв оцінювання рівня екологічності готелів, збалансованого підходу до впровадження концепції екоготелю у контексті збереження навколишнього природного середовища при задоволенні потреб рекреантів і туристів.

**Формулювання цілей статті.** Метою дослідження є визначення інноваційних трендів ведення готельно-ресторанного бізнесу на прикладі застосування концепції екоготелю, популяризація екотуризму та стимулювання використання інноваційних трендів у розвитку готельно-ресторанного бізнесу. Для досягнення поставленої мети були використані такі основні методи дослідження: моніторинг інформаційних ресурсів, узагальнення теоретичних даних про концепцію екоготелю, аналіз статистичних даних та стилю ведення

готельно-ресторанного бізнесу зарубіжними компаніями з орієнтацією на екологічну складову та ін. Завданням статті є дослідження способів зменшення негативного впливу готелів на довкілля та висвітлення різноманітних інноваційних підходів до забезпечення сталості й ефективності спорудження та експлуатації об'єктів готельно-ресторанного бізнесу з урахуванням критеріїв екологічності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Концепція екоготелю – це система рішень, пов'язаних із забезпеченням гостям комфортного рівня проживання, відпочинку, змістовного проведення дозвілля у гармонії з природою. Тому при будівництві та забезпеченні функціонування екоготелю доцільно дотримуватися таких ключових вимог (рис. 1): 1) розробляти і реалізувати проєкт екоготелю, який відповідатиме високим критеріям екологічності та кращим світовим практикам; 2) планувати вплив готелю на навколишнє середовище, який не зменшуватиме його стійкість і не погіршуватиме екологічний стан навколишніх ландшафтів; 3) не перевищувати екологічно допустиме використання компонентів ландшафту у процесі оздоровлення, відновлення працездатності рекреантів, туристів, відвідувачів; 4) планувати заходи з підтримки екологічної рівноваги, ревіталізації біотичних та водних компонентів, облагородження території розміщення готелів та оточуючого їх середовища; 5) у господарській практиці функціонування готелів дотримуватися принципів зеленої економіки; 6) у діяльності екоготелів та підприємств готельно-ресторанного бізнесу враховувати традиції і риси культури місцевого етносу; 7) важливою складовою концепції створення та забезпечення функціонування екоготелю має виступати екоосвітня компонента (підвищення рівня екологічної грамотності як працюючих, так і відпочиваючих); 8) також концепція функціонування екоготелів і підприємств готельно-ресторанного бізнесу повинна передбачати інформаційно-рекламний, логістичний, фінансово-економічний та страховий менеджмент.



**Рис. 1. Основні аспекти концепції екоготелю (укладено авторкою за даними [13] з доповненнями)**

Тому можна сказати, що, згідно з концепцією [13], визначальною умовою функціонування екоготелю є взаємодія людини та навколишнього природного середовища і, як наслідок, здійснення великого комплексу заходів, покликаних мінімізувати негативне антропогенне навантаження на природне біорізноманіття.

Вплив діяльності готелів на навколишнє природне середовище, згідно з міжнародними стандартами [13] та вимогами екологічних нормативів, досліджується за такими параметрами (рис. 2): 1) критерії оцінки стану атмосферного повітря та впливу на нього екоготелів і підприємств готельно-ресторанного бізнесу; 2) критерії оцінки водозабезпечення (водопостачання, водовідведення) та якості води; 3) критерії оцінки стану ґрунтового покриву (його якість, прояв деградаційних процесів, рівень забруднення та ін.) та впливу на нього екоготелів; 4) показники рівня шумового навантаження, створюваного екоготелями, що функціонують; 5) показники відходів, продуктованих екоготелями та підприємствами ресторанного бізнесу; 6) показники впливу транспортної, розважальної, іншої діяльності екоготелів і ресторанної інфраструктури; 7) показники заходів, запланованих для





Рис. 2. Параметри впливу об'єктів готельної індустрії на навколишнє середовище

мінімізації негативного впливу екоготелів на навколишнє середовище та поліпшення його стану.

Концепція екоготелю передбачає існування об'єктів житлової інфраструктури, покликаних мінімізувати власний негативний вплив на навколишнє природне середовище. Ці засоби розміщення мають бути екологічно сертифікованими. Концепція екоготелю ґрунтується на ідеї створення та управління готелями, які максимально сприяють збереженню природи та чинять мінімальний вплив на навколишнє середовище. Основні принципи концепції включають у себе сталість ресурсів, використання екологічних матеріалів, раціональне управління водними ресурсами та відходами, збереження природного середовища і підвищення свідомості гостей та персоналу стосовно екологічних проблем та практик сталого природокористування.

Готелі вважаються екологічними, якщо в їхньому функціонуванні дотримані наступні вимоги (рис. 3):

Основна мета функціонування екоготелів зводиться до покращення стану здоров'я приїжджих, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу тієї території, на якій вони розміщені, усвідомлення рівня впливу своєї діяльності на навколишнє



Рис. 3. Перелік вимог до об'єктів готельної сфери для отримання екологічного сертифікату

природне середовище та реалізації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення сталого природокористування, покращення екологічної обстановки, мінімізацію негативних впливів на біоту.

Варто зазначити, що на сьогодні у світі налічується ряд організацій, основною діяльністю яких є розробка та провадження систем екологічного менеджменту (табл. 1). Вони надають знак якості тим готелям, послуги яких відповідають екологічним нормам і стандартам.

Зарубіжний досвід створення екоготелів, вирішення завдань охорони навколишнього середовища, збереження природного біорізноманіття і впровадження практики енергозбереження свідчить, що ці заходи набувають все більшої популярності в готельно-ресторанній індустрії. Прикладом цього може слугувати той факт, що великі мережі закордонних готелів отримали екологічний статус і реалізують у своїй діяльності різноманітні екологічні інновації.

Скандинавська мережа готелів "Choice" зосередила свою увагу на скороченні обсягів споживання води, електроенергії, а також побутових відходів і шкідливих хімічних речовин. Спостереження за реалізацією цих заходів здійснюють екологічні координатори, які мають відповідну освіту [19].

## Міжнародні організації у сфері екологічного менеджменту

Назва організації	Дата заснування	Територія розміщення	Ключові особливості
British Airways Holidays (BAH)	30 березня 1974 р.	Велика Британія	Один з найбільших світових авіаперевізників і туристичних операторів, який розробив критерії ефективного екологічного менеджменту та склав перелік вимог для готелів, у яких туристи можуть визначати рівень обслуговування та якість наданих послуг
Certification for Sustainable Tourism (CST)	1997 р.	Коста-Ріка	Одна з найуспішніших компаній у сфері розвитку екологічного туризму, яка сприяє тому, що знак екологічної якості отримують ті готелі, які, за оцінками експертів, зведуть до мінімуму свій негативний вплив на навколишнє природне середовище
Green Globe	1992	Велика Британія	Європейська компанія, яка встановила, що критеріями для отримання екологічних сертифікатів є зменшення кількості відходів, впровадження практики енергозаощадження, ведення екологічної системи управління, сприяння соціальному та культурному розвитку території розміщення готелю і визначення ступеня впливу географічного розташування готелю на навколишнє природне середовище
Green Key	1994	Данія	Європейська компанія, яка встановила, що для отримання знаку екологічної якості готелі мають визначити обсяги споживання та економії водних ресурсів, запровадити практику ресайклінгу ресурсів і використовувати в раціоні харчування туристів лише екологічно чисті органічні продукти
Touristik Union International (TUI)	1 грудня 1968 р.	Німеччина	Європейський туристичний оператор, який активно підтримує використання принципів екологічної відповідальності в індустрії гостинності.

Укладено авторкою за даними [14, 15, 16, 17, 18].

При спорудженні нью-йоркського готелю “InterContinental” були використані перероблені матеріали. У номерах готелю спроектовані туалети з низькими обсягами використання води, а на поверхах – зелені тераси [19].

Для вирішення проблем, пов’язаних із забрудненням навколишнього природного середовища, керівництво мережі готелів “Marriott” розробило екологічну стратегію розвитку мережі, яка передбачає скорочення обсягів споживання водних ресурсів і палива, а також встановлення у готелях спеціального обладнання для використання сонячної енергії [19].

Якщо говорити про Україну, то варто відзначити, що тут екологічна концепція ведення готельно-ресторанного бізнесу, на жаль, не набула великої популярності. Це зумовлено насамперед високою вартістю будівництва і, як наслідок, високою вартістю проживання для приїжджих. В Україні до категорії екоготелі

можна віднести здебільшого приватні садиби, розміщені у сільських місцевостях.

На відміну від країн ЄС і США, систему екологічної сертифікації і маркування в Україні було запроваджено суттєво пізніше. Згідно з вимогами ДСТУ ISO 14024, тут ця система почала розвиватися починаючи з 2003 р. [20].

На сьогодні в Україні налічується 6 екоготелів (2 од. у Львові та 4 од. у Києві [17]), в той час як у Європі (табл. 2) залежно від організації-сертифікатодавця їх кількість коливається від 200 од. (за даними Green Globe [16]) до 4744 од. (за даними Green Key [17]).

Екоготелі, сертифіковані Green Globe, відсутні в Україні. В Європі їх нараховується 200 од. Green Globe виділяє готелі-«члени», що відповідають вимогам сертифікації, а також «золоті» та «платинові» члени, які проходять сертифікацію протягом 5 та 10 років відповідно. «Платинових» готелів-«членів» у Європі є лише 36 од. [16].

Таблиця 2  
Об'єкти готельно-ресторанної індустрії Європи, сертифіковані Green Key

Країна	Кількість об'єктів, од.
Австрія	10
Бельгія	246
Болгарія	11
Хорватія	31
Кіпр	23
Данія	233
Велика Британія	118
Естонія	66
Фінляндія	156
Франція	1559
Грузія	3
Німеччина	219
Гібралтар (залежна територія)	1
Греція	544
Угорщина	1
Ісландія	18
Ірландія	1
Італія	36
Латвія	1
Литва	4
Люксембург	3
Мальта	1
Чорногорія	3
Нідерланди	662
Норвегія	53
Польща	16
Португалія	273
Румунія	9
Сербія	2
Словенія	207
Іспанія	3
Швеція	223
Швейцарія	25
Туреччина	148
Україна	6

Укладено авторкою за даними [17].

Україна є членом міжнародної організації Global Ecolabelling Network, яка об'єднує 27 екологічно сертифікованих систем і 43 екологічні стандарти на товари та послуги. Український орган екологічної сертифікації і маркування "Жива планета" визнаний як на державному, так і на міжнародному рівнях. В Україні перші екологічні сертифікати отримали готельний комплекс "Артеміда" (Автономна Республіка Крим) та екоготель "Ковчег" (с. Долішній Шепіт, Чернівецька

обл.). Наступними об'єктами готельної індустрії, яким були присвоєні екологічні сертифікати, є екосадиба "Maison Blanche" (с. Березівка, Бучанський район, Київська область), Radisson Blu Resort (м. Яремче, Івано-Франківська область), Radisson Blu Hotel (два об'єкти у м. Києві, що розташовані за адресами: вул. Ярославів Вал, 22 і вул. Братська, 17-19), РК Галера (м. Київ), Park Inn by Radisson (м. Київ), Intercontinental Kiev (м. Київ) і т. д.

Готовність такої значної кількості готелів відповідати суворим стандартам екологічної сертифікації свідчить про позитивні зрушення у поширенні еко-трендів в індустрії гостинності та свідомості відвідувачів.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Концепція екоготелю, що базується на принципах сталого розвитку та збереження природних ресурсів, стає все більш популярною в сучасному готельно-ресторанному бізнесі. Цей інноваційний тренд сприяє вдосконаленню управління енергоефективністю, використанню відновлювальних джерел енергії, зменшенню впливу на навколишнє середовище та залученню екологічно свідомих клієнтів. Впровадження концепції екоготелю має безпосередній вплив на позицію готелю на ринку, репутацію бренду та його привабливість для екологічно свідомих гостей. Крім того, це створює нові можливості для співпраці з місцевими урядовими та некомерційними організаціями, сприяючи створенню позитивного соціального впливу та підтримці збалансованого функціонування місцевих екосистем. Концепція екоготелю являє собою важливий інноваційний тренд, який сприяє не лише ефективному управлінню готельно-ресторанним бізнесом, але й створенню більш сталого та екологічно чистого майбутнього для сучасної індустрії гостинності. Очевидним є той факт, що на сьогодні екологічні питання стають дедалі актуальнішими та важливішими для суспільства. Так само зростає попит на сталі рішення у сфері готельно-ресторанного бізнесу. Результатом цього є концепція екоготелю, яка продовжує удосконалюватися як інноваційний тренд

розвитку індустрії гостинності. Екоготель – це готель, який у своїй діяльності активно враховує принципи сталого розвитку та екологічної відповідальності. Він орієнтується на зменшення негативного впливу на довкілля, енергозбереження, використання екологічно чистих матеріалів та продуктів, а також на створення інфраструктури для дотримання принципів сталого розвитку. За останні роки екоготелі стали досить популярними в індустрії гостинності. Лише в Україні їх нараховується 6 одиниць (2 у м. Львові та 4 у м. Києві [17]), в той час як у Європі залежно від організації-сертифікатодавця їх кількість коливається від 200 од. (за даними Green Globe [16]) до 4744 од. (за даними Green Key [17]).

Вони привертають увагу свідомих туристів, які акцентують свою увагу на принципах сталості та екологічної відповідальності. Такі готелі використовують енергозберігаючі технології, встановлюють системи відновлення

енергії, застосовують раціональне водокористування і сприяють відновленню довкілля. Крім позитивного впливу на довкілля, розвиток екоготелів також вигідний з комерційної точки зору. Вони сприяють залученню нових клієнтів, які готові заплатити більше за екологічно чистий готельний сервіс. Також, завдяки зменшенню споживання ресурсів та використанню енергії з відновлювальних джерел, екоготелі зменшують експлуатаційні витрати. Тому концепція екоготелю є вдалим поєднанням сталості та комерційної вигоди. Вона сприяє збалансованому розвитку готельно-ресторанного бізнесу, що є важливим в контексті розвитку екологічної свідомості у суспільстві. Реалізація концепції екоготелю відкриває перспективи для сталого розвитку галузі, задоволення потреб сучасних туристів, збереження в доброму екологічному стані природних ландшафтів не лише для теперішніх, а й прийдешніх поколінь.

### Література

1. Лебедева О. А. та Єрмолова, Є. Тенденції розвитку еко-готелів у світі. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: зб. наук. пр. 2017. Вип. 30. с. 49-52.
2. Ганич Н. М., Гаталюк О. М. Екологізація готельного та ресторанного бізнесу. Географія та туризм: науковий збірник / М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; редкол.: Любіцева О. О., Яценко Б. П., Сировець С. Ю. [та ін.]. Вип. 43. – Київ: Альфа-ПК, 2018.
3. Зубехіна, Т. Економічні складові екологізації закладів гостинності в регіоні. Товарознавчий вісник, 2022. 2(15), 96-103. <https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2022-16-8> (дата звернення: 17.12.2023).
4. Камушков О. С., Ткач В. О., Язіна В. А. Інновації світового готельного господарства. Причорноморські економічні студії, Випуск 48-2. 2019. С. 52-55.
5. Паньків М. М., Липовий Д. В. Інноваційні тренди розвитку підприємств індустрії гостинності в контексті esg-трансформації. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» № 14-15 (Травень, 2022): за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції «Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities», що проводилася 27 травня 2022 року ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporative Management» (Відень, Австрія).
6. Терещук Н. В. Вплив екологічної сертифікації на рейтинг готелів з боку клієнтів. Інфраструктура ринку. 2022. № 65. С. 133–137.
7. Максименко О. Р., Красножон С. В. Інноваційні технології у туристичному та готельно-ресторанному бізнесі. Збірник наукових праць ХКТЕІ. 2020. № 16. С. 252 – 261.
8. Лисюк Т. В., Терещук О. С., Пасічник М. П. Інноваційні технології у готельно-ресторанному господарстві. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-11> (дата звернення: 14.12.2023).
9. Кіш Г. В. Інноваційні технології в діяльності готельно-ресторанних підприємств. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 6(12). С. 65 – 77. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-65-77](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-65-77) (дата звернення: 14.12.2023).
10. Лютак О. М., Баула О. В., Баула В. В. Інноваційні технології в міжнародній готельній індустрії. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2023. Вип. 19. Т. 1. С. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> (дата звернення: 14.12.2023).
11. Терещук, Н. В., Транченко, Л. В., Транченко, О. М., & Шашеро, А. М. Екологізація готельно-



ресторанного бізнесу. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*, 2023. Вип. 28(1(42)), 105–114. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1\(42\).282240](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1(42).282240) (дата звернення: 14.12.2023).

12. Тітомир Л. А. Екологізація готелів як напрям розвитку готельно-ресторанного бізнесу / Л. А. Тітомир, О. М. Коротич, Ю. О. Халілова-Чуваєва // *Економіка харчової промисловості*. 2021. Т. 13, вип. № 3, С. 88-93. DOI: 10.15673/fe.v13i3.2136 (дата звернення: 14.12.2023).

13. Мельник І. М. Процеси екологізації готельних підприємств України. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення"* (м. Львів, 18-19 червня 2020 р.). Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2020. 372 с. С. 178-180.

14. Офіційний сайт British Airways Holidays (BAH) [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.britishairways.com/en-gb/flights-and-holidays/holidays> (дата звернення: 16.12.2023).

15. Офіційний сайт Casitas Tenorio B&B [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://casitastenorio.com/certification-of-sustainable-tourism-cst/> (дата звернення: 16.12.2023).

16. Офіційний сайт Green Globe [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.greenglobe.com/> (дата звернення: 17.12.2023).

17. Офіційний сайт Green Key [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.greenkey.global/> (дата звернення: 17.12.2023).

18 Офіційний сайт Touristik Union International (TUI) [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.tuigroup.com/en-en> (дата звернення: 16.12.2023)

19. Bohdanowicz P. Environmental Awareness and Initiatives in the Swedish and Polish Hotel Industries – Survey Results // *International Journal of Hospitality Management*. 2009. Vol. 6. pp. 36-52.

20. Берзіна С.В., Капотя Д.Ю., Бузан Г.С. Екологічна сертифікація та маркування. *Методичний довідник*. – К.: вид-во Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 114 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: [https://www.ecolabel.org.ua/images/page/ecolabel\\_book.pdf](https://www.ecolabel.org.ua/images/page/ecolabel_book.pdf) (дата звернення: 14.12.2023).

## References

1. Lebedeva O. A. and Yermolova, E. (2017). Tendentsii rozvytku eko-hoteliv u sviti [Trends in the development of eco-hotels in the world]. *Trends and prospects for the development of science and education in the conditions of globalization: coll. of science Ave. № 30*. pp. 49-52. [in Ukrainian].

2. Ganych N. M., Gatalyak O. M. (2018). Ekolohizatsiia hotelnoho ta restorannoho biznesu [Greening of the hotel and restaurant business]. *Geography and tourism: scientific collection / Ministry of Education and Science of Ukraine*. Kyiv: Alfa-PIK, Vol. 43. [in Ukrainian].

3. Zubekhina, T. (2022). Ekonomichni skladovi ekolohizatsii zakladiv hostynnosti v rehioni [Economic components of greening of hospitality establishments in the region]. *Commodity Bulletin*, 2(15), pp. 96-103. <https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2022-16-8> [in Ukrainian].

4. Kamushkov O. S., Tkach V. O., Yazina V. A. (2019). Innovatsii svitovoho hotelnoho hospodarstva [Innovations of the world hotel industry]. *Black Sea Economic Studies*, Issue 48-2. pp. 52-55 [in Ukrainian].

5. Pankiv M.M., Lypovy D.V. (2022). Innovatsiini trendy rozvytku pidpriemstv industrii hostynnosti v konteksti esg-transformatsii [Innovative trends in the development of hospitality industry enterprises in the context of esg-transformation]. *International Scientific Journal "The Grail of Science" No. 14-15 (May, 2022): based on the materials of the III International Scientific and Practical Conference "Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities", which was held on May 27, 2022, Non-Governmental Organization "European Scientific Platform" (Vinnytsia, Ukraine) and "International Center Corporate Management" LLC (Vienna, Austria)* [in Ukrainian].

6. Tereshchuk N. V. (2022). Vplyv ekolohichnoi sertyfikatsii na reitynh hoteliv z boku kliientiv [The influence of ecological certification on the rating of hotels by customers]. *Market infrastructure*. No. 65. pp. 133–137. [in Ukrainian].

7. Maksimenko O. R., Krasnozhon S. V. (2020). Innovatsiini tekhnolohii u turystychnomu ta hotelno-restorannomu biznesi [Innovative technologies in the tourist and hotel-restaurant business]. *Collection of scientific works of the KhKTEI*. No. 16. pp. 252-261 [in Ukrainian].

8. Lysyuk T. V., Tereshchuk O. S., Pasichnyk M. P. (2022). Innovatsiini tekhnolohii u hotelno-restorannomu hospodarstvi [Innovative technologies in the hotel and restaurant industry]. *Economy and society*. Issue 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-11> [in Ukrainian].

9. Kish G. V. (2023). Innovatsiini tekhnolohii v diialnosti hotelno-restorannykh pidpriemstv [Innovative technologies in the operation of hotel and restaurant enterprises]. *Current issues in modern science*. No. 6(12). pp. 65–77. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-65-77](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-65-77) [in Ukrainian].

10. Lyutak O. M., Baula O. V., Baula V. V. (2023). Innovatsiini tekhnolohii v mizhnarodnii hotelnii industrii [Innovative technologies in the international hotel industry]. Actual problems of the development of the economy of the region. Issue 19. Vol. 1. pp. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> [in Ukrainian].
11. Tereshchuk, N. V., Tranchenko, L. V., Tranchenko, O. M., & Shashero, A. M. (2023). Ekolohizatsiia hotelno-restorannoho biznesu [Greening of the hotel and restaurant business]. Bulletin of Odessa National University. Geographical and Geological Sciences, 28(1(42)), pp. 105–114. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1\(42\).282240](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1(42).282240) [in Ukrainian].
12. Titomir L. A. (2021). Ekolohizatsiia hoteliv yak napriam rozvytku hotelno-restorannoho biznesu [Greening of hotels as a direction of hotel and restaurant business development]. Economy of food industry. Vol. 13, Issue 3, pp. 88-93. DOI: 10.15673/fe.v13i3.2136 [in Ukrainian].
13. Melnyk I. M. (2020). Protsesy ekolohizatsii hotelnykh pidpriemstv Ukrainy [Processes of greening of hotel enterprises of Ukraine]. Materials of the International science and practice conf. "Modern trends in the development of the economy, entrepreneurship, technologies and their legal support". Lviv, June 18-19, 2020. Lviv: LTEU Publishing House. pp. 178-180 [in Ukrainian].
14. British Airways (2023). Official website of British Airways Holidays (BAH) Retrieved from: <https://www.britishairways.com/en-gb/flights-and-holidays/holidays>
15. Casitas Tenorio (2020). Official website of Casitas Tenorio B&B. Retrieved from: <https://casitastenorio.com/certification-of-sustainable-tourism-cst/>
16. Green Globe (n.d.). Official website of Green Globe. Retrieved from: <https://www.greenglobe.com/>
17. Green Key (n.d.). Official website of Green Key. Retrieved from: <https://www.greenkey.global/>
18. Touristik Union International (2024). Official website of Touristik Union International (TUI). Retrieved from: <https://www.tuigroup.com/en-en>
19. Bohdanowicz P. (2009). Environmental Awareness and Initiatives in the Swedish and Polish Hotel Industries – Survey Results. International Journal of Hospitality Management. Vol. 6. pp. 36-52.
20. Berzina S.V., Kapotya D.Yu., Buzan G.S. (2017). Ekolohichna sertyfikatsiia ta markuvannia. Metodychnyi dovidnyk [Environmental certification and labeling. Methodical guide]. K.: Institute of Environmental Management and Balanced Nature Management. 114 p. Retrieved from: [https://www.ecolabel.org.ua/images/page/ecolabel\\_book.pdf](https://www.ecolabel.org.ua/images/page/ecolabel_book.pdf) [in Ukrainian].